

gyon sokat tett annak érdekében, hogy az amerikai magyar szülők nyáron Sárospatakra küldjék gyermekeiket magyar szóra és a magyar műveltség megismerésére. Személye jelentette a biztosítékot a szülők számára, különösen az első időszakban, amikor csupán néhány gyerekkel indultak el. Arra is számtalan példát lehet mondani, hogy a gyermekek többször is visszatérnek, sőt némelyik magyarországi egyetemen folytatja tanulmányait.

Ujszászy Kálmánt sem hivatalában, sem lakásán nem lehet úgy felkeresni, hogy ne szíves szóval, természetes segítséggel fogadná vendégét. Egy alkalommal Kazinczy Ferenc ükunokáját találtam nála, aki mérnök Svédországban, ott is született, de most is hibátlanul beszél a nagy nyelvújító nyelvét. Azért jött, hogy megnézzé, milyen helyet foglal el és milyen megbecsülést élvez úkapja a magyar művelődésben. Megnyugodva távozott. Máskor egyik államtitkárunkat találtam ott, aki egykor pataki diákként indult el, azoknak a szegény diákoknak volt egyike, akiknek a pataki főiskola tette lehetővé a tanulást.

Mi pedig a jeles évfordulónál álljunk meg egy pillanatra, és kívánjuk Ujszászy Kálmánnak sok-sok további évet, melyből a magyar tudomány és művelődés oly sokat nyerhet.

Balassa Iván

Jó Tamási Gáspár emlékezete

„... Az Oroszhegy háta mögötti lázról több patak rohan le, ezek legjelentősebbike a Nyikó, mely a Küküllőn innen levő terjedelmes fensíknak nyugoti vízvezetője. Ez Farkaslakánál hagyja el az erdősegeket... E folyamnak termékeny terén, és annak számos jobbparti völgyületeiben egymást érik a falvak, úgyhogy főként a Nyikómentén a csaknem összeépült faluknak egy hosszú, szakadatlan láncolata vonul le...

Alább egy dombot Péterfalvának hívnak, a hagyomány szerint itt laktak előbb a farkaslakiak... Ezen Péterfalvát pedig a sziklaúrt lakó Nagy Ferencz fiai építék, mond a hagyomány, de bajosan megközelíthető helyett feküdvén, lakói elhagyták, s a völgybe levonulva építék Farkaslakát...”

Ilyen volt száz évvel ezelőtt Farkaslaka, amelynek neve, a testvéröcs Áron révén, utóbb bevonult a magyar irodalomba. S amíg a világ változásait élte, Tamási Gáspár bácsi, a négy elemi járt idős székely ember, emlékeit róttá kockás füzetébe. Emlékeit a Fehér-Nyikóról, s a palatábla világváltó hasznáról, a gordombai kaszálás és az itt-ott sűrű veréseket követő csombolygatásról, családjáról, népéről, a háborúról és az életről.

Tamási Gáspár bizony nem volt íróember, nem is arra született, s nem is kergette életében varázslatos „kávéház-álmokat”, ő fürjeket dédelgetett a szászkeleti dűlőben, tűzfűrt járt, s vásárra Szentlélekre. Végezte élete végéig megszabott dolgát, s majd örként virrasztott öccse szellemi-tárgyi hagyatéka felett.

1982 késő őszén szomorú hírrrel telt levelet kaptam Székelyudvarhelyről. „Elment a gazda – kezdte sorait a levélíró –, nem várta meg a Vadon nőtt gyöngyvirág második virágzását, mely pillanat alatt röptette nevét a négy égtáj felé... Most ő maga is örökségünk lett, egyben zarándokhellyé változtatta a farkaslaki szülői házat... Szívünkbe nyilallik a felismerés, hogy háztartó gerendáink egyre fogynak és egy pár röggel megint nagyobb lett a föld... Elment a gazda... lakását lennebb tette... gondjait ránk hagyta, hogy nyugton ragyoghasson a Tamási csillagképben...”

Három évvel ezelőtt kerestük fel Tamási Áron szülőházát Farkaslakán, eleget tenni a messziről odalátogatók kötelezettségének: megtapogatni a Pázsitos utca kiskertajtáját, a verandafát, s hallgatni neszét, padlóattanását annak a szobának, ahol Tamási Áron született. Csendben nézegettük a megmaradt emlékeket: a könyveket, plakátokat, fényképeket és leveleket. Gáspár bácsi kint pihent a délutáni napnál, halgatagon nézte maga előtt a pázsitot. Amikor látogatásunk végeztével elújságtunk, hogy honnan is jöttünk, s hogy Balatonfüreden is viseli utca Áron öccse nevét, felnézett, szeme keskenyebb lett, várt, s csak ennyit mondott: „Írnák be a könyvbe is”. Aztán – láttuk bentről, más látogatók is közeledtek – néhány felvételhez kértük, majd elbúcsúztunk tőle. Könyvét „őszinte, igaz szeretettel (ajánlotta) Tamási Gáspár”. Szent István napja volt, először és utoljára találkoztunk a falubéli Tamási nemzetség utolsó sarjával.

1982. november 15-én temették el Farkaslakán Tamási Gáspárt... Kődös novemberi délután volt, csak a Garonhegy csúcsa meredt tisztán az égre. A gyászolók a háznál gyülekeztek, ki székely népviseletben, ki egyszerű polgári öltözékben jelent meg. A zsákutca végében álló Tamási-ház öreg székely kapuja tárva, a tornácra fekete zászló függött. Gáspár bácsit a szobában ravatalozták fel: a cserefa koporsót koszorú- és virágerdő övezte. Kívánsága szerint vasárnapi viseletébe öltöztették: csizma, fehér harisnya, fehér ing, fekete lájbi, fekete kabát – és az elmaradhatatlan kalap. Lábánál kokárda övezte babékoszorú – Tamási Áron özvegyének búcsúja.

Kívánsága volt az is, hogy koporsóját a híres parajdi rezesbanda kísérelje, s hogy székelyudvarhelyi gyászkocsi vigye. Ezek közül az egyik teljesült. A gyászmisért három pap celebrálta: egy helybéli, egy szomszéd és egy, a falu elszármazottja Kolozsvárról.

A gyászmenet kevés késéssel indult, a koporsó előtt a papok, majd mögöttük a hozzátartozók és asszonynépesség, utánuk a koszorúvivők, s őket követték a zenészek és a sokaság. A koporsót – farkaslaki szokás szerint – a legközelebbi rokonok vitték: hat unokájának a férje, mindegyikük népviseletben, fejükön fekete karakül bársonysapkával. A koporsó mellett haladtak a vele egykorú öregemberek – szintén viseletben –, kezükben egy-egy méteres, fehér, szallagos égő gyertyával. A sírnál Izsák József író, a család jó barátja beszélt – egy gyertya fényénél –, ebből idézem a befejező gondolatokat: „... ha élni akarunk, a sziklából is kenyeret kell kicsikarjon karunk...”

Szekér Ernő

● Borsod falu emlékének megőrzése. Sokak ma már nem is tudják, hogy valamikor létezett egy Borsod nevezetű falu, a megye névadója. Mint önálló település 1950-ben szűnt meg. A név nem szerepel Magyarország helységnévtárában sem. (Az egykori falu Edelényben található a Szendrőd felé vezető út mentén.) A falu lakói közül azonban többen nem nyugodtak bele ebbe az állapotba.

A közelmúltban Edelényben ülést tartott a HNF nagyközségi bizottsága és a honismereti kör. A bizottság állást foglalt Borsod nevének visszaállítása érdekében. Kívánságuk az volt, hogy Edelény névtábláján legyen ott a Borsod név is. Ezenkívül a helyi népfőnt és a honismereti kör a borsodi földvár maradványait emlékhellyé szeretné nyilvánítani.

Edelényben tehát nagy gonddal törődnek a hagyomány ápolásával, a múlt értékeinek megőrzésével. Utcat neveztek el többek között *Menner Adolf*-ról, Edelény első körorvosáról, *Antal György*-ről, a Tanácsköztársaság egyik edelényi születésű mártírjáról, *Kende Kálmán*-ról, a járási direktórium tagjáról, *Csenkeszfai Póts András*-ról, az itt született XVIII. századi költőről és *Szemere Bertalan*-ról.

Az illetékes felsőbb szerv bizonyára helyénvalónak találja majd a népfőntbizottság és a honismereti kör kezdeményezését Borsod falu nevének feltámasztásában. *Kerékgyártó Mihály*

● Földesen a Hazafias Népfőnt Községi Honismereti Helytörténeti Bizottsága rendezésében 1982. október 11–18. között a múzeumi hónap keretében került sor a II. helytörténeti napok megrendezésére. Halálának 125. évfordulója alkalmából a Rákóczi Tsz székházának falára Balásházy János-emléktáblát helyeztek el.

Balásházy élete végén Földesen élt és itt is temették el. Okos gazda címmel népszerű könyvet írt a mezőgazdaság korszerűsítése érdekében. Az emléktáblánál Karacs Zsigmond helytörténész méltatta Balásházy János életútját, majd a Szózat hangjai közben a községi tanács – a Hazafias Népfőnt, a Balásházy János Kertbarátkör és a debreceni, Balásházy János nevét viselő szakközépiskola képviselői helyeztek el koszorút az emléktáblán.

Este a Földesi Művelődési Központ előcsarnokában a Balásházy János emléke című kiállítás *Dávid Zoltán*, a nagyközségi tanács elnöke nyitotta meg. Ezt követően Karacs Zsigmond tartott előadást Balásházy János élete és munkássága címmel.

A helytörténeti napok további eseményei: a földesi Alfa Ifjúsági Klub tagjai meglátogatták a Berettyóújfalui Bihari Múzeumot és voltak a herpályi romoknál. A földesiek küldöttségileg részt vettek a debreceni Déry Múzeumban a földesi születésű Zoltai Lajos-emlékkiállítás megnyitásán.